

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Park van de tuinbouwschool

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel: Park van de tuinbouwschool

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Vilvoorde

Deelgemeente: Vilvoorde

Fuchs, LouisOntwerper

Bron: Schepping: 2013-06-18

Bijwerken: 2017-05-30

URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134141>

Coördinaten: Breedte: 4.44399456918

Lengte: 50.9345901267

Primaire tekst

Landschappelijk park, circa 2 hectare, deel van een complex van circa 50 hectare proef- en oefenvelden, serres, boomgaarden... rond een in 1848 gestichte tuinbouwschool; mogelijke sporen van een door Louis Fuchs in 1898 ontworpen aanleg.

In 1848 sloot Laurent de Bavay, boomkweker en eigenaar van de 'Pépinières Royales', een overeenkomst met de toenmalige eerste minister Charles Rogier voor de oprichting van een tuinbouwschool, voorloper van het 'Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw', nu 'Horteco', departement van de Erasmushogeschool Brussel, school voor tuinbouw, dierenzorg, biotechnieken en bosbouw. De officiële stichtingsakte voor de 'Middelbare Praktische Tuinbouwschool van de Staat' dateert van 30 april 1849. De opleiding was zeker niet bedoeld voor kinderen uit de gegoede burgerij, maar was "*destinée plus particulièrement aux jeunes gens de la classe inférieure dans laquelle se recrutent habituellement les jardiniers*", zoals te lezen valt in de publicatie van A. Wauters. De school bestond aanvankelijk uit een bescheiden lokaal aan de Leuvensesteenweg; het bijbehorende terrein lag deels in Vilvoorde, deels in het gehucht Houtem en het naburige Elewijt. Twaalf inwonende leerlingen, zestien tot zeventien jaar oud, werden in de school tewerkgesteld en kregen dagelijks twee tot drie uur onderricht; ze ontvingen geen vergoeding maar de lessen en het verblijf waren gratis. Laurent de Bavay werd na zijn overlijden in 1853 opgevolgd door zijn zoon Xavier. Hij kocht in 1860 het terrein van 3 ha langs de spoorweg Brussel-Mechelen op ongeveer een kilometer ten noordoosten van de stad, waarop de school nog steeds is gevestigd. De prille vestiging wordt afgebeeld op de stafkaart van 1864 en een kadastrale mutatieschets: een bescheiden hoofdgebouw met een bijna vierkant grondplan, dat het sluitstuk vormt van een ommuurde rechthoek van 80 are, op zijn beurt verdeeld in een boomgaard van 48 are en een tuin van 32 are, onderling gescheiden door een muur. Het tuingedeelte omvatte ook serres en koude kassen en het complex werd extra muros nog geflankeerd door stroken boomgaard en moestuin. De ruimte tussen het complex en de latere De Bavaylei, bijna 1,5 hectare, bestond uit een siertuin die vermoedelijk weinig verschilde van de erepleinen voor doorsnee landhuizen en kasteelvilla's: een landschappelijk ingeklede op- en afrit met bloemencorbeilles en -mozaïeken, die hier wellicht ook een didactische functie had, onder meer als arboretum. In de loop van de jaren groeiden de schoolbevolking en het gebouwenpatrimonium gestaag aan. Rond 1870 werd ten zuiden van de school een villa voor de directeur gebouwd en tien jaar later – na de overname van het beheer door de Belgische staat in 1875 – kwam er een tweede directeursvilla, De Bavaylei 112 en 114. In 1890 werd de school uitgebreid met een landbouwafdeling en in 1899 met een afdeling voor 'koloniale studies'. In 1898 werd de voortuin hertekend door Louis Fuchs (1818-1904), die als leraar aan de school verbonden was. Fuchs behoort samen met Eduard Keilig (1827-1895), beiden van Duitse origine, tot de meest succesrijke Belgische landschapsarchitecten van de tweede helft van de 19de eeuw. De omheiningsmuren werden

vermoedelijk bij die gelegenheid afgebroken en de landschappelijke aanleg werd uitgebreid en verrijkt met rozenperken en een vijvertje. In hoever de door Fuchs uitgetekende structuur nog aanwezig is, valt niet meer uit te maken, omdat de plannen voorlopig onvindbaar zijn. Uit de eerstvolgende stafkaart (1909) valt evenmin veel af te leiden en in de huidige beplantingen komen geen bomen meer voor die toen aangeplant zouden kunnen zijn.

Rond 1900 bereikten de faam en de uitstraling van de Vilvoordse tuinbouwschool een hoogtepunt, ook internationaal. Daarvan getuigt de stichting van een filiaal te Kopenhagen, waaraan het huidige 'Vilvorde KursusCenter' aan de Vilvordeveg nog herinnert! Door de voortdurende uitbreiding werd in 1902 gestart met de bouw van nieuwe klaslokalen. In de loop van de 20ste eeuw werden ook de terreinen meermaals uitgebreid en aan het einde van de jaren 1920 was het bestaande schoolgebouw te klein geworden. De 'eerste steen' van het huidige hoofdgebouw werd gelegd op 13 maart 1931.

Het huidige gebouwenpatrimonium bestaat – met uitzondering van de hoofdvlugel en een als portierswoning bedoelde villa – overwegend uit vrij eenvoudige, functionele constructies, opgetrokken uit baksteen en vaak meermaals aangepast en/of uitgebreid volgens de behoeften. Het volledig onderkelderde hoofdgebouw van twee bouwlagen werd opgetrokken uit baksteen en bestaat uit een langsvleugel met twee haakse aanbouwen vooraan en één centrale haakse aanbouw achteraan onder gecombineerde pannen zadeldaken met dakkapellen. Behoudens enkele art-deco-elementen in het centrale ingangsrisaliet – waaronder de consoles van de deurlijfel – hebben de gevels een vrij eenvormig maar vooral eenvoudig uitzicht met grote rechthoekige vensters. Een gekleurde plattegrond gedateerd 10 april 1928 geeft de indeling van het schooldomein weer, toen 23 hectare groot: het landschappelijke park als voortuin, de als 'kruidtuin' bedoelde parterres die het nog op te trekken hoofdgebouw zullen flankeren, een bloementuin met serres, een groentetuin met serres, tegen de Houtemse steenweg aan een fruittuin met serres en een kwekerij voor fruiten sierbomen, en over de genoemde steenweg nog een groot perceel groentetuin. Voor een strook "nieuwe gronden" ten noordoosten van het domein moest blijkbaar nog een bestemming worden gezocht.

In 1961 werden ten zuiden van het complex nog sportvelden toegevoegd en rond 1980 een internaatgebouw van vijf bouwlagen en een hoge bouw met klas- en seminarielokalen aan de noordzijde. Op twee dikke platanen (*Platanus x hispanica*) na – overblijfselen van het oorspronkelijke park – dateert de huidige beplanting van na 1930. Van de wandelpaden die op de stafkaart van 1932 worden afgebeeld bleef een gedeelte bewaard. Van een arboretum of systematische plantencollectie kan moeilijk gesproken worden. De nog jonge verzameling coniferen met onder meer cunninghamia (*Cunninghamia lanceolata*) in de zuidwesthoek van het park zou een aanzet daartoe kunnen zijn.

Merkwaardige bomen (opname 22 juli 2004)

Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeters weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte.

- 7. grootvruchtige eik (*Quercus macrocarpa*) **199**
- 14. gewone plataan (*Platanus x hispanica*) **475**
- 31. Spaanse aak / veldesdoorn (*Acer campestre*) **223**
- 32. gele paardenkastanje (*Aesculus flava*) **177**
- 34. Amerikaans geelhout (*Cladrastis lutea*) **216**(130)

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Kennes, Hilde

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2009

Titel Text: Park van de tuinbouwschool

Grafische documenten

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Park van de tuinbouwschool



Het in 1931 opgetrokken hoofdgebouw van de tuinbouwschool (Deneef, Roger, 23-07-2004, ©Vlaamse Gemeenschap)



De oefenvelden van de tuinbouwschool te Vilvoorde (Deneef, Roger, 24-06-2003, ©Vlaamse Gemeenschap)



De proef- en oefenvelden van de tuinbouwschool (Deneef, Roger, 23-07-2004, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale opmetingsschetsen Vilvoorde 1863 nr. 22, 1870 nr. 26 en 1882 nr. 48.

CLERCKX E., *Het Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw te Vilvoorde*, in *Maandschrift V.T.B.*, juli 1970.

KENNES H. & STEYAERT R., *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed: gemeente Vilvoorde, deelgemeente Peutie*, Brussel, Afdeling Monumenten en Landschappen, 2005, p. 211-213.

VERHEYDEN A.L.E., *Historiek van het Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw te Vilvoorde*, in *125 jaar tuinbouwonderwijs te Vilvoorde 1848-1973*, Vilvoorde, Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw, 1973, p. 37-181.

WAUTERS A., *Histoire des environs de Bruxelles, VIIb*, heruitgave van de editie van 1855, Bruxelles, Editions Culture et Civilisation, 1972, p. 82.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/109042>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/70587>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/70585>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/70586>

Beknopte karakterisering

Datering: derde kwart 19de eeuw, interbellum, vierde kwart 19de eeuw

Typologie: conciërgewoningen, gebouwen voor secundair onderwijs, schooltuinen, serres